

Region Skånes uppdrag för hälso- och sjukvård 2021

Förord

Den skånska hälso- och sjukvården håller en fortsatt hög medicinsk kvalitet – både i nationella och internationella mätningar. Det ska vi vara oerhört stolta över. Samtidigt står hälso- och sjukvården inför stora utmaningar som en följd av den rådande covid-19 pandemin, där vårdens medarbetare dag in och dag ut gör gedigna insatser för de skånska invånarna.

Vården funkar helt enkelt inte utan Region Skånes kompetenta och engagerade medarbetare – de är sjukvårdens viktigaste resurs. Att sjukvårdens medarbetare ges de allra bästa förutsättningarna – oavsett läge, är av största vikt. Läkare, sjuksköterskor och övrig vårdpersonal ska trivas på sin arbetsplats och vilja rekommendera Region Skåne som arbetsgivare. Bara då kan skånsk sjukvård utvecklas och ge patienterna den goda omsorg de har rätt till. Skåningarna har rätt att förvänta sig en god och tillgänglig vård med hög kvalitet.

Vårdens förutsättningar har ändrats drastiskt med hänsyn till den rådande pandemin – alla goda insatser som genomförs idag bör vi dra lärdomar av framåt, för att ständigt förbättra vården.

I det nya hälso- och sjukvårdsuppdraget för 2021 håller vi ett fortsatt fokus på god vård där primärvården, psykisk hälsa, akutsjukvård, cancervård samt förlossningsvård, neonatal vård och kvinnors hälsa prioriteras i en högre utsträckning. Även områden som prevention och palliativ vård blir viktiga och där grupperna äldre samt barn och unga som är exempel på viktiga områden som lyfts under respektive inriktning för God Vård; hälsoinriktad, tillgänglig, personcentrerad, jämlik, säker, kunskapsbaserad och effektiv.

Även antalet indikatorer minskas för att följa upp det som är allra viktigast och med syftet att minska onödig administration för vårdens medarbetare – vården blir som bäst när medarbetarna kan ges tid och utrymme för det som är viktigast – en kvalitativ och god vård för våra skåningar.

Det fortsatta omställningsarbetet ska även fördjupas inom ramen för Framtidens Hälsosystem, som utgår ifrån att hälso- och sjukvården står inför demografiska utmaningar samtidigt som det finns möjligheter med digitalisering och framtida investeringar. Sammantaget krävs därför nya arbetssätt och strukturer för att möta framtidens utmaningar och möjligheter. I en parlamentarisk styrgrupp har vi nu fastställt målplanen och nu börjar det riktiga och viktiga arbetet för att göra skånsk hälso- och sjukvård ännu bättre.

Avslutningsvis vill jag tacka mina kollegor i nämnden samt sjukhusstyrelser för det goda och konstruktiva diskussioner och dialoger som vi har – tillsammans gör vi vårt bästa för att förbättra vården.

Gilbert Tribo (L)

Ordförande i hälso- och sjukvårdsnämnden

Inledning.....	4
Hälso- och sjukvårdens mål och inriktning.....	5
Bättre liv och hälsa för fler.....	5
Högt förtroende för god och jämlik vård.....	6
Hälsoinriktad hälso- och sjukvård.....	6
Tillgänglighet och kvalitet.....	7
Alla kvalitetsområden ska ha en positiv utveckling.....	7
God vård.....	7
God tillgänglighet.....	7
Personcentrerad hälso- och sjukvård ska utvecklas.....	8
Jämlik hälso- och sjukvård.....	9
Säker hälso- och sjukvård.....	9
Kunskapsbaserad hälso- och sjukvård.....	10
Effektiv hälso- och sjukvård.....	10
God och jämlik tandhälsa i befolkningen.....	11
Prioriterade områden.....	11
Primärvården ska utvecklas.....	11
Psykisk hälsa.....	12
Tillgänglig och effektiv akutsjukvård.....	13
Högkvalitativ cancervård i hela Skåne.....	13
God förlossnings-, neonatalvård och kvinnohälsa.....	14
Hållbar utveckling i hela Skåne.....	15
Klinisk forskning.....	15
Nationell högspecialiserad vård.....	15
Miljö.....	16
Attraktiv arbetsgivare, professionell verksamhet.....	16
Långsiktigt stark ekonomi.....	16

Inledning

Region Skånes uppdrag för hälso- och sjukvård beskriver mål och inriktning samt prioriterade områden i den skånska hälso- och sjukvården. Samtliga verksamheter finansierade av Region Skåne ska arbeta utifrån detta¹. All verksamhet ska i övrigt fortsatt bedrivas enligt tidigare uppdrag och/eller beslut. Region Skånes uppdrag för hälso- och sjukvård bildar underlag till Regionfullmäktiges beslut om Verksamhetsplan och budget 2021 med plan för 2022-2023.

Region Skåne ska erbjuda en god hälso- och sjukvård, tandvård inkluderat. I enlighet med gällande lagstiftning ska vård, utifrån behov och medicinska prioriteringar, erbjudas personer folkbokförda i Skåne², personer från andra landsting, personer med skyddade personuppgifter, asylsökande, papperslösa och personer från andra länder. Samverkan med kommunal hälso- och sjukvård sker i enlighet med avtal om ansvarsfördelning mellan Region Skåne och de skånska kommunerna.

Hälso- och sjukvården har, och har haft, en positiv medicinsk och medicinteknisk utveckling. Allt fler botas eller lever länge med kronisk sjukdom. Demografin ändras, det utvecklas nya kunskaper, och förutsättningar förändras. Under de närmaste åren kommer den demografiska utvecklingen och den förändrade åldersstrukturen ställa nya krav på hälso- och sjukvården. I Skåne bedöms antalet personer öka starkast i grupperna äldre och unga. För att klara framtidens behov av hälso- och sjukvård behöver befolkningens hälsa förbättras. Många sjukdomar är möjliga att förebygga och preventivt arbete ska prioriteras.

Nationella överenskommelser mellan staten och Sveriges kommuner och regioner med riktade medel som är aktuella ska genomföras, exempelvis *sjukskrivning och rehabilitering* samt *förlossningsvård, neonatal vård och kvinnors hälsa*. Den politiska viljeinriktningen är att även stärka *primärvård, prevention, akutsjukvård, cancervård, rehabilitering, intensivvård, palliativ vård* och grupperna *äldre* samt *barn och unga*.

Framtidens Hälssystem i Region Skåne

De närmaste åren ska framtidens hälsosystem utvecklas genom ett omställningsarbete med målbilden *Bättre hälsa för fler*. Gemensamma mål för arbetet är *bättre befolkningshälsa, bättre upplevelse för patienter och medarbetare, bättre kvalitet, ökad tillgänglighet och effektiva processer*. Perspektivskifte behöver ske - från patient som mottagare av vården till patient som medskapare av sin egen vård, vilken ska utgå från patientens behov och förmåga i alla delar av processen. Utveckling av nära vård och digitalisering, med Skånes digitala vårdssystem (SDV) som en möjliggörare, är viktiga delar i arbetet för att nå målen. För att tillvarata digitaliseringens möjligheter behöver vårdens verksamheter utveckla nya arbetssätt. Arbete med nivåstrukturering såväl nationellt som regionalt pågår och kan komma att påverka Region Skånes verksamheter.

Även lokaler byggs utifrån strategin för framtidens hälsosystem och omfattande byggprojekt pågår vid flera sjukhus vilket ställer krav på engagemang och arbetsinsats. Perioden är utmanande då verksamheterna ska tillgodose behoven av hälso- och sjukvård samtidigt som pågående projekt kan komma att försvåra förutsättningarna för att producera vård. För att

¹ Styrning av verksamheter som bedrivs enligt lagen om läkarvårdsersättning (LOL), lagen om fysioterapiersättning (LOF), lagen om valfrihetssystem (LOV) samt upphandlad vård i enlighet med lagen om upphandling (LOU), sker i särskild ordning.

² Folkbokförda i Skåne finansieras av Region Skåne, övriga grupper via det landsting personen är folkbokförd i, statsbidrag eller egen finansiering. <http://vardgivare.skane.se/patientadministration/vard-inomutom-landet/>.

klara det framtida vårdbehovet krävs ett systematiskt och målinriktat utvecklingsarbete med hälsoperspektiv. Verksamhetsutveckling och samarbete krävs samt koordinering av de projekt och insatser som pågår.

Hälso- och sjukvårdens mål och inriktning

Hälso- och sjukvårdsnämndens ansvarsområde utgår från det samlade behovet av hälso- och sjukvård i Skåne ur ett befolkningsperspektiv med inriktningen en god hälsa och vård på lika villkor.

I Region Skånes Uppdrag för hälso- och sjukvård 2021 adresseras mål och inriktning samt prioriterade områden i den skånska hälso- och sjukvården. Dessa mål följs upp med ett antal utvalda indikatorer. Indikatorer och målnivå beskrivs i [Region Skånes Indikatorbibliotek \(IB\)](#)³. Resultaten redovisas i [Region Skånes Kvalitetsapplikation](#) och [Kvalitetsportal](#). Uppföljningen sker i månads-, delårs- och årsredovisningar i form av verksamhetsberättelser.

Hälso- och sjukvårdens mål utgår från Region Skånes övergripande vision och mål.

Fig.1 Region Skånes vision och mål.

Bättre liv och hälsa för fler

Förebyggande och hälsofrämjande insatser ska förbättra invånarnas hälsa och på sikt ge en effektivare användning av hälso- och sjukvårdens resurser. Hälsans bestämningsfaktorer finns till stor del utanför hälso- och sjukvården och det behövs därför breda hälsofrämjande insatser för att uppnå en god och jämlik befolkningshälsa. Hälso- och sjukvården har en viktig roll i att samverka med andra aktörer och arbeta systematiskt och kunskapsbaserat för en bättre hälsa i befolkning.

³ I [Indikatorbiblioteket](#) framgår respektive indikators nummer (*Nr i IB*), målnivå och mätmetod mm. Målnivåer avser Skånenivå.

HÖGT FÖRTROENDE FÖR GOD OCH JÄMLIK VÅRD

Medborgarnas förtroende för hälso- och sjukvården påverkas både av egna och närståendes upplevelser. Högt förtroende för Hälso- och sjukvården leder till trygga medborgare och i slutändan en bättre hälsa.

➤ **Patienternas upplevelse av hälso- och sjukvård ska förbättras**

Förtroende för hälso- och sjukvården ska öka genom att patientens upplevelse av tillgänglighet, bemötande och respekt, information och kunskap respektive delaktighet och involvering förbättras. Att patienter delger sina upplevelser och erfarenheter är betydelsefullt för att kunna utveckla vården och stärka patientfokus. Verksamheterna ska ta vara på patienters erfarenheter, upplevelser och synpunkter i arbetet med verksamhetsförbättring.

HÄLSOINRIKTAD HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

En hälsoinriktad hälso- och sjukvård avser samlade insatser som bidrar till bättre hälsa, för den enskilde och för befolkningen, när det gäller minskad dödlighet och sjuklighet, förbättrad funktionsförmåga, större välbefinnande och högre hälsorelaterad livskvalitet.

För att uppnå en hälso- och sjukvård där förebyggande arbete ingår som en självklar del krävs fortsatt kunskapsspridning men också förändrade attityder och arbetssätt. Ledning och styrning ska skapa förutsättningar för att bedriva preventivt arbete i verksamheten enligt evidensbaserade metoder.

➤ **Riktade hälsosamtal på vårdcentral ska införas**

Hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete ska prioriteras för att minska behovet av vårdinsatser i ett längre perspektiv. De flesta av de stora kroniska sjukdomarna är möjliga att förebygga genom goda levnadsvanor; rökstopp, minskad alkoholkonsumtion, ökad fysisk aktivitet och hälsosamma matvanor. Region Skånes modell för riktade hälsosamtal ska införas på samtliga vårdcentraler

➤ **Ohälsosamma levnadsvanor ska minska**

För att minska risken för ohälsa och optimera resultatet av behandling vid sjukdom är det särskilt angeläget att stödja förändring av ohälsosamma levnadsvanor. Hälso- och sjukvårdens olika kontaktytor mot de skånska medborgarna ska, i enlighet med patientlagen, informera om vilka metoder som finns för att förebygga sjukdom eller skada. Preventiva insatser ska tydliggöra skydds- och riskfaktorer och möjliggöra medvetna val för att uppnå bättre hälsa. Prevention och behandling av ohälsosamma levnadsvanor är prioriterat för barn och unga, gravida, vuxna som ska genomgå operation samt vuxna med särskild risk⁴. Övervikt och fetma bland barn har ökat, vilket ökar risken för fetma i vuxen ålder och förkortad genomsnittlig medellivslängd. Övervikt hos barn är vanligare vid sämre socioekonomiska förutsättningar, samt på landsbygden. Personer med psykisk ohälsa utgör en riskgrupp och arbetet med att förbättra den kroppsliga hälsan hos denna grupp ska fortsätta genom ett aktivt arbete med att identifiera ohälsosamma levnadsvanor och erbjuda hälsoinriktade insatser inom primärvård och psykiatrisk vård. Insatser för att minska ohälsosamma levnadsvanor ska genomföras i samverkan med berörda aktörer. Specialistvård och vårdcentraler ska utveckla sitt samarbete kring rök- och alkoholstopp i samband med operation och den regionala riktlinjen ska implementeras.

⁴ Nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor. Socialstyrelsen 2018.

➤ **Jämlik sekundärprevention**

För att förhindra återinsjuknande eller försämring av sjukdomstillstånd är sekundärprevention en viktig uppgift för hälso- och sjukvården. Utveckling ska ske i enlighet med nationella överenskommelsen mellan staten och Sveriges kommuner och regioner om personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp⁵. Sekundärprevention behöver bli mer jämlik och patienter som drabbats av stroke, hjärtinfarkt, cancer och diabetes ska erbjudas samma sekundärpreventiva åtgärder oavsett exempelvis ålder och bostadsort i Skåne.

Tillgänglighet och kvalitet

ALLA KVALITETSOMRÅDEN SKA HA EN POSITIV UTVECKLING

Ett övergripande mål är att samtliga kvalitetsområden inom hälso- och sjukvård ska ha en positiv utveckling av måluppfyllelse och minst hälften av uppföljningsindikatorerna inom respektive område ska nå högsta målnivå⁶. På lång sikt ska måluppfyllelse nås i samtliga områden.

GOD VÅRD

God vård är en inriktning i skånsk hälso- och sjukvård och ett samlingsbegrepp som innefattar områden och mål som är viktiga förutsättningar för kvalitet i hälso- och sjukvården.

God tillgänglighet

➤ **Följsamhet till vårdgarantin**

Tillgängligheten till den skånska hälso- och sjukvården ska vara god och patienter ska omhändertas enligt medicinsk prioritering inom vårdgarantins tidsramar med medicinskt måldatum som bortre gräns.

➤ **Ökad tillgänglighet till specialistvård avseende besök samt operation/åtgärd**

Viktiga förutsättningar för en hållbar tillgänglighet är god arbetsmiljö och en effektiv kompetensförsörjning. Bristande tillgänglighet finns inom flertalet vårdområden och förlopp⁷. God tillgänglighet till vårdkedjans alla delar är viktigt för ett effektivt vårdförlopp. Tillgänglighet till diagnostiska undersökningsmetoder behöver förbättras.

Verksamheterna ska vidta åtgärder för att förbättra tillgängligheten. Det är av stor vikt att planerings- och väntelistor hålls aktuella och att patienter som väntar erhåller fortlöpande information. Verksamheterna ska planera efter behovet och minimera ombokningar genom anpassad bemanningsplanering och genom att boka tider i samråd med patienten. Rutiner avseende säker och effektiv remisshantering behöver förbättras. Verksamheter i offentligt finansierad privat regi och i egen regi i Region Skåne ska samverka i större utsträckning för att optimalt utnyttja de resurser som finns.

⁵ [Personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp – Jämlik och effektiv vård med god kvalitet](#)

⁶ I den regionala applikationen för kvalitetsuppföljning ska indikatorer inom respektive område nå högsta målnivån i 50 procent eller mer, det innebär att minst hälften av de ingående indikatorerna inom respektive område ska vara grönmarkerade.

⁷ Behovsrapport för planering av hälso- och sjukvård 2021. Region Skåne.

Kontakt med, och bokning av, vård ska kunna ske på flera sätt och utveckling av digitala tjänster är grundläggande för att öka tillgängligheten och göra patienten mer delaktig i sin egen hälsa. Digital tidbokning ska erbjudas som en av flera kontaktvägar mellan patient och vården. För att skapa förutsättningar för vård på rätt nivå för såväl patienten, som för vårdgivaren, ska information om vårdens utbud vara tydlig, aktuell, lätt att hitta och förstå.

Personcentrerad hälso- och sjukvård ska utvecklas

Personcentrerad hälso- och sjukvård är ett förhållningssätt som innebär att se den enskilda personen samt involvera och anpassa vården efter individens behov, resurser och förutsättningar inom ramen för lagstiftning och grundläggande etiska principer. Enligt patientlagen ska patientens integritet, självbestämmande och delaktighet främjas. Särskilt fokus ska finnas på att barnets bästa beaktas vid alla beslut och att barn och ungas hälsa samt villkor tydligare blir belysta i uppföljning av hälso- och sjukvården⁸. Personcentrering är nära kopplat till värderingar, attityder och kultur i hälso- och sjukvården. Chefer och ledare behöver efterfråga, följa upp och skapa förutsättningar för en mer personcentrerad hälso- och sjukvård.

➤ **Partnerskapet mellan patient och hälso- och sjukvården ska stärkas**

Patientkontrakt är en överenskommelse mellan patienten och vården som ska skapa förutsättningar för att relationen bygger på samskapande och gemensamt ansvar. Syftet med patientkontrakt är att skapa delaktighet, samordning, tillgänglighet och samverkan, med patientens perspektiv som utgångspunkt. Målgruppen är i första hand patienter med omfattande och komplexa vårdbehov. Berörda verksamheter ska delta i det fortsatta utvecklingsarbetet.

➤ **Ökad användning av digitala lösningar**

Digitala lösningar skapar förutsättningar för den enskilde att i större utsträckning kunna ta ansvar för sin hälsa, utifrån sin förmåga och önskan. Utgångspunkten för all e-hälsoutveckling ska vara en personcentrerad vård med fokus på värdet/nyttan för patienten och nytta för vårdens medarbetare. Utveckling av digitala tjänster, och omställning för att tillvarata dessa, ska prioriteras.

➤ **Utveckla sömlös vårdkedja för patienten utifrån behov**

I vården behöver perspektivskiftet ske - från patient som mottagare av vården till patient som medskapare av sin egen vård, från fragmentering av vården till helhetsperspektiv och från färdiga lösningar till mer individanpassning med ökat fokus på patientprocessen. Samverkan och koordinering med andra aktörer är central vid vårdinsatser för patienter med omfattande vård- och stödbehov för att patienten ska uppleva vården som sömlös. En kvalitetssäker och effektiv sjukskrivningsprocess ska möjliggöras genom god samverkan mellan olika delar av vården och externa aktörer.

➤ **Fler våldsutsatta personer ska identifieras och stöttas**

Våld i nära relationer är ett omfattande folkhälsoproblem där hälso- och sjukvården och tandvården har stor potential att upptäcka och stötta våldsutsatta personer. För att ändamålsenligt stötta våldsutsatta ska det regionala vårdprogrammet mot våld i nära relationer följas. Fler våldsutsatta vuxna och barn ska erbjudas stöd.

⁸ Barnkonventionen

Jämlik hälso- och sjukvård

➤ **Omotiverade skillnader i hälso- och sjukvården ska minska**

Kunskapen om medicinskt omotiverade skillnader behöver utvecklas och integreras i kunskapsstyrning och uppföljning. Därför behöver ett jämlikhetsperspektiv integreras i vårdens kunskapsstyrning och uppföljning. Verksamheter och kunskapsorganisationen ska kontinuerligt utvärdera vården utifrån ett jämlikhetsperspektiv⁹.

Flera studier och rapporter beskriver omotiverade skillnader i svensk hälso- och sjukvård, exempelvis i relation till kön, socioekonomi, geografi och samsjuklighet med psykisk sjukdom. Inom sekundärprevention och rehabilitering vid hjärtsjukdom, diabetes och stroke föreligger skillnader i tillgång till vård beroende på exempelvis patientens ålder och geografi¹⁰. Dagens korta vårdtider på strokeenheterna i kombination med kompetensbrist medför att patienternas rehabiliteringsbehov i det akuta skedet efter stroke inte tillgodoses. Även inom diabetesvård för barn och unga finns skillnader i tillgången till vård och behandling, vilket ska åtgärdas.

Säker hälso- och sjukvård

Patientsäkerhet är av högsta prioritet inom Region Skånes hälso- och sjukvård. Nollvision avseende vårdskador ska råda. Ingen patient ska drabbas av undvikbara skador i vården. Engagerad ledning och en god säkerhetskultur är förutsättningar för att nå uppsatta mål. Medarbetare ska ha adekvat kunskap och kompetens och ett riskmedvetet arbetssätt. Patienter ska erbjudas möjligheter att delta i patientsäkerhetsarbetet då det finns önskemål och möjligheter. Andra viktiga faktorer är en god arbetsmiljö samt att patientsäkerhetsarbetet bedrivs långsiktigt och systematiskt.

➤ **Minska förekomsten av trycksår, fallolyckor, vårdrelaterade infektioner och undernäring**

För att uppnå delmålet krävs bland annat att medarbetarna har god kunskap och kompetens samt följsamhet i det riskförebyggande arbetet. Åtgärder ska vila på evidensbaserad kunskap. En god och säker kommunikation i vårdens övergångar är ytterligare ett viktigt område för att uppnå en säker vård.

➤ **Minska överbeläggning, utlokalisering samt överflyttning av patienter**

Patienter i slutenvård ska vårdas på rätt vårdplats och vårdnivå. Förflyttningar av patienter ska endast ske då det är medicinskt motiverat.

➤ **Ökad säkerhet i läkemedelsanvändningen**

Brist på överblick av patientens alla läkemedel är en patientsäkerhetsrisk och kan leda till försämrad livskvalitet, onödiga sjukhusinläggningar och samhällsekonomiska kostnader. För att nå målen¹¹ ska berörda verksamheter arbeta med kompetenshöjning inom läkemedelsavstämning, läkemedelsgenomgång och utskrivningsinformation.

Fortsatt implementeringen av den nationella läkemedelslistan under 2021 utgör en av åtgärderna som kan underlätta kommunikation mellan patient och sjukvårdspersonal avseende

⁹ Region Skånes policy om Lika rättigheter och möjligheter

¹⁰ Behovsrapport för planering av hälso- och sjukvård 2021

¹¹ Strategi för förbättringsarbete Region Skåne

ordinerad läkemedelsbehandling.

Framtidens läkemedelsförsörjning ska vara enklare och möjliggöra säkrare läkemedelshantering. Ökade globala problem gällande bristsituationer av läkemedel skapar merarbete och patientsäkerhetsproblem för vården. Region Skåne ska arbeta systematiskt med hantering av bristsituationer, sortimentsfrågor och informationsspridning.

➤ **Minska onödig antibiotikaförskrivning**

Skåne har en hög användning av antibiotika jämfört med andra regioner. För att kunna arbeta mot detta, och undvika utvecklingen av en ökad resistens, ska ett särskilt fokus läggas på analys av diagnoskopplad data på verksamhets- och regional nivå. En ansvarsfull användning av antibiotika och förskrivning ska ske i enlighet med läkemedelsrådets/Stramas riktlinjer¹².

Kunskapsbaserad hälso- och sjukvård

Kunskapsbaserad hälso- och sjukvård innebär att vården ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet och utformas för att möta den individuella patientens behov. Det gäller såväl vid enskilda patientmöten som investeringar eller organisatoriska förändringar. Det är viktigt att stimulera till, och skapa förutsättningar för, att ny kunskap kan inhämtas, utvecklas och användas. Nya metoder och behandlingar ska införas på ett ordnat sätt och rutiner och behandlingar som inte tillför värde för patienten ska avvecklas.

➤ **Utveckla kunskapsstyrningen**

Region Skåne deltar i den nationella utvecklingen av kunskapsstyrning och i den nationella modellen för ordnat införande av nya läkemedel. Det regionala och lokala arbetet ska i allt högre grad fokusera på implementering av nationella riktlinjer, regionala vårdprogram och andra kunskapsunderlag. Detta kräver samverkan mellan kunskapsorganisation, linjeorganisation samt Skånes digitala informationssystem (SDV). Effekten av vårdprogram och riktlinjer ska följas upp.

➤ **Rationell läkemedelsanvändning**

Utveckling av nya effektiva läkemedel i kombination med förbättrade diagnostikmöjligheter ska ses som en investering, inte bara för hälsa, utan också för god social och ekonomisk utveckling. Arbetet för en rationell läkemedelsanvändning, med fokus på hög kvalitet och effektivitet, fortsätter i enlighet med Region Skånes läkemedelsstrategi 2021-2024. Introduktion av nya läkemedel, enligt den nationella metoden ordnat införande, ska stödjas av regionala vårdprogram eller terapiriktlinjer för att skapa förutsättningar för en jämlik vård. Uppföljning ska ske systematiskt och i tillämpliga fall i nationell samverkan. Läkemedelsbehandlingar av en ny typ, Avancerade Terapeutiska Medicinska Produkter (ATMP), är på väg in i sjukvården. I nuläget finns ett fåtal godkända läkemedel av denna typ, avsedda för ett ytterst begränsat antal patienter, men omfattningen kommer att öka kraftigt. Förväntningarna på sjukvården är att introduktionen sker snabbt och jämlikt.

Effektiv hälso- och sjukvård

➤ **Uppföljningen av effektiv vård, patientnytta och resultat ska utvecklas**

Effektiv vård omfattar såväl förbättrad produktivitet som kvalitativ måluppfyllelse. Det handlar både om att göra rätt saker och på rätt sätt. Akutsjukhusens produktivitet har minskat

¹² Riktlinje Strama

de senaste åren. Denna produktivitet utveckling behöver brytas samtidigt som den medicinska kvaliteten förbättras. Uppföljning ska ske kontinuerligt.

➤ **Utveckla effektiv vård inom nära vården**

En effektiv vård är den vård som med tillgängliga resurser skapar bästa möjliga resultat, hälsa, för patienten. Samtliga verksamheter ska bidra till utvecklingen av en effektiv hälso- och sjukvård, där pågående arbete med utvecklingen av den nära vården är prioriterat. Vård ska utföras och synkroniseras utifrån behov snarare än sjukvårdens organisatoriska uppdelning. Nya medicinska möjligheter och sjukvårdens utveckling gör att fler och fler patienter kan vara delaktiga i sin egen vård. En effektiv och välfungerande sjukvård kräver en effektiv läkemedelsförsörjning som kan stödja vården att åstadkomma en medicinskt ändamålsenlig, säker och kostnadseffektiv läkemedelsbehandling av hög kvalitet.

➤ **Överföring av ansvar från slutenvård till öppenvård ska öka**

Omställning till nya arbetssätt behövs, exempelvis i form av fler vårdinsatser i öppen vård och att omsätta digitaliseringens möjligheter. Primärvården är första linjens sjukvård. Vårdcentraler ska i större utsträckning koordinera vård för patientgrupper vars behov kräver hög kontinuitet. Överföring och ansvar, för viss och lämplig specialiserad vård, från sjukhus till primärvård ska genomföras. Samordnad individuell plan (SIP) ska användas.

➤ **Uppföljningen av avvikelser ska utvecklas**

Alla verksamheter ska arbeta med avvikelshantering som en del i det systematiska förbättringsarbetet. Avvikelser, samt patienters erfarenheter i form av klagomål och synpunkter, bildar grund för systematiskt förbättringsarbete som på sikt förbättrar kvalitet och effektivitet.

➤ **Produktions- och kapacitetsplanering ska öka**

Produktions- och kapacitetsplanering, som utgår från befolkningens och patienternas behov, är centralt för en effektiv vård och ska tillämpas i verksamheterna.

GOD OCH JÄMLIK TANDHÄLSA

Tandvårdsverksamheten ska fokusera på hälsofrämjande, förebyggande och god tandvård på lika villkor för befolkningen. Tandhälsan i befolkningen är generell god men ojämnt fördelad. Målsättningen är att bibehålla tandhälsa där den är god och förbättra tandhälsan för dem med sämre tandhälsa.

➤ **Öka samverkan med olika aktörer för att förbättra tandhälsan**

Personer med låg socioekonomisk status, sköra äldre, barn i utsatthet, personer med olika funktionsnedsättningar samt personer med omfattande och varaktiga omvårdnadsbehov är grupper som löper risk för sämre munhälsa. Arbetet med att minska skillnader i munhälsa, speciellt hos barn och unga vuxna i riskområden, ska fortsätta under 2021. Samverkan mellan tandvården, kommunerna och hälso- och sjukvården ska öka för att möjliggöra att grupper med risk för sämre munhälsa får regelbunden kontakt med tandvården.

PRIORITERADE OMRÅDEN

Primärvården ska utvecklas

Den skånska primärvården består av vårdcentraler, barnvårdscentraler, barnmorskemottagningar, familjecentraler, ungdomsmottagningar samt psykoterapimottagningar. Primärvården ska präglas av valfrihet för patienten och ett utbud av

flera olika vårdgivare. Primärvården har ett särskilt ansvar att koordinera vården samt för sjukdomsförebyggande insatser.

➤ **Fast vårdkontakt ska erbjudas på vårdcentralerna**

Andel listade individer med fast vårdkontakt, i första hand läkare, ska öka under 2021. För patienter som behöver insatser över tid, ska vården upplevas som sammanhållen.

Vårdcentralerna ska ta ett större ansvar för patientens hela vårdprocess och har ett särskilt ansvar för att koordinera vården av dessa patienter med den kommunala hälso- och sjukvården och specialiserad vård.

➤ **Patienternas förtroende för primärvården ska öka**

Primärvårdens roll som första linjens nav för koordinering av hälso- och sjukvård ska stärkas och patienternas förtroende för primärvården öka. Tillgängligheten, såväl vid akuta åkommor som för patienter med kronisk sjukdom, ska vara hög och kontinuerligt följas upp. Hög tillgänglighet och kontinuitet skapar trygghet och förtroende och ska prioriteras.

➤ **Primärvårdens samverkan med Skånes kommuner ska förbättras**

Samverkan med berörda aktörer ska förbättras såväl inom primärvård som med specialiserad vård samt med de skånska kommunerna. Region Skåne ska stödja utvecklingen av familjecentraler, med särskild kompetens att främja barns hälsa, i samverkan med intresserade skånska kommuner. För att möta ungdomars behov av insatser ska ungdomsmottagningarna utgöra en lågtröskelverksamhet och en lättillgänglig instans. Ungdomsmottagningarna har sedan 2020 ett nytt uppdrag som stärker samverkan och tillgängligheten. Då mer långvariga eller omfattande insatser är nödvändiga ska ungdomarna slussas vidare till rätt vårdnivå.

För att tillgodose behovet av vård för de mest sköra är samverkan mellan vårdcentral och de skånska kommunerna centralt. Mobilt läkarstöd till prioriterade grupper, samt upprättande av samordnade individuella vårdplaner i samverkan med hemsjukvården, ska bidra till trygg, säker och effektiv vård som gör att fler kan stanna i sin hemmiljö. Mobila lösningar såsom teknisk utrustning och distansmonitorering kan också bidra till trygg och säker vård i hemmiljö.

Psykisk hälsa

Arbete för psykisk hälsa ska ske i linje med [*Region Skånes Strategiska plan för psykisk hälsa 2017-2023*](#) och ingångna ramöverenskommelser om samverkan mellan Region Skåne och Skånes kommuner, samt i linje med nationella riktlinjer. Utvecklingen ska syfta till att den psykiska hälsan i befolkningen, levnadsförhållanden för personer med psykisk ohälsa, samt attityder till psykisk ohälsa i befolkningen förbättras. Patienter och närstående ska ses som självklara aktörer i vården. Vården behöver bidra till att stärka och mobilisera patienter att vara delaktiga i och påverka alla beslut som fattas i hela vårdkedjan.

➤ **Ökad tillgänglighet till vård vid psykisk ohälsa**

Psykisk ohälsa ökar generellt i samhället. Det finns en ökad risk för psykisk ohälsa hos personer med migrationsbakgrund såväl under de första åren i Sverige, som på lång sikt. Psykisk ohälsa bland barn och unga ökar. Barn- och ungdomspsykiatri ska arbeta för att korta köerna – inget barn ska vänta mer än 30 dagar på besök, utredning eller behandling.

Vården och det förebyggande arbetet i primärvården ska stärkas, och insatser för ökad tillgänglighet genomföras. Kunskapen behöver öka och metoder förbättras i primärvården avseende diagnostik och behandling av psykisk ohälsa. Hälso- och sjukvården ska tidigt

upptäcka risker, arbeta förebyggande, och ge rätt insatser på rätt vårdnivå till personer med psykisk ohälsa. Beroendevården behöver utvecklas så att vårdens aktiviteter blir en väl fungerande helhet ur individens perspektiv. Samverkan ska förbättras och struktureras mellan primärvård, specialiserad vård, kommunala insatser och andra berörda parter.

➤ **Överdödligheten hos personer med psykisk ohälsa ska minska**

De omotiverade stora skillnaderna i medellivslängd för gruppen med långvarig allvarlig psykisk sjukdom, exempelvis schizofreni och bipolär sjukdom, jämfört med personer utan dessa sjukdomar ska minska. Den somatiska ohälsan hos personer med psykisk sjukdom ska särskilt uppmärksammas genom målinriktade insatser såsom ökad medvetenhet, kompetenshöjande insatser och samverkan inom berörda vårdnivåer. Psykisk ohälsa hos äldre ska motverkas och insatser för detta behöver utvecklas.

➤ **Suicid ska minska**

Arbetet med att förebygga suicid i enlighet med Region Skånes nollvision och [Handlingsplan för suicidprevention 2018-2022](#) ska fortsätta. Kunskap om psykisk hälsa och suicidprevention hos all hälso- och sjukvårdspersonal, och samverkan med berörda aktörer, ska förbättras.

Tillgänglig och effektiv akutsjukvård

Akutsjukvård omfattar omhändertagande av sjukdom och skada som kräver ett snabbt omhändertagande, vanligen inom 24 timmar. Till akutsjukvård räknas akuta insatser på alla vårdnivåer såsom hemsjukvård, primärvård, ambulanssjukvård och sjukhusvård. Till akutsjukvård hör också stora delar av intensivvård och operationsverksamhet. Akutsjukvård kräver beredskap dygnet runt och samverkan mellan olika vårdnivåer och specialiteter. Tillgänglighet och kvalitet är av yttersta vikt för individ och samhälle varför tillgång till kompetens är avgörande. Förtroendet för sjukvården kan i hög grad kopplas till akutsjukvården eftersom detta, för många medborgare, kan vara första kontakten med sjukvården.

➤ **Ökad tillgänglighet i akutsjukvård**

Ambulanssjukvård med hög kompetens och hög tillgänglighet är en förutsättning för god akutsjukvård. Behovet av ambulanssjukvård ökar, såväl till följd av en ökande befolkning som fler äldre. Insatstiderna ska vara optimala och likvärdiga i hela Skåne.

Ambulanssjukvården ska följas upp i särskild ordning vilket innebär att all offentligt finansierad ambulanssjukvård, oavsett driftsform, följs upp regionalt och utifrån gemensamma indikatorer för måluppfyllelse för den prehospitla vården i Region Skåne. Ambulansverksamheten prehospital akut psykiatri (PAP) ska särskilt följas upp.

Patienter som behöver läggas in på sjukhus ska skyndsamt överflyttas till vårdavdelning för att minska antalet patienter som ligger kvar på akutmottagningen. En särskild satsning på att utöka antalet intensivvårdsplatser och intermediära vårdplatser har skett under 2020 och kommer att fortsätta 2021 för att öka patientsäkerheten.

Högkvalitativ cancervård i hela Skåne

Antalet individer som insjuknar i cancersjukdom ökar medan den åldersjusterade dödligheten i cancer minskar över tid. Insatser i både primär- och sekundärpreventivt syfte är av stor vikt för att se effekter på längre sikt. Arbetet i enlighet med [Cancerplan för Södra sjukvårdsregionen 2019-2022](#) ska fortsätta. För att uppnå en jämlik cancervård i Region Skåne ska verksamheter samarbeta för fortsatt utveckling inom cancerrehabilitering, kompetensförsörjning, onkologisk smärta och standardiserade vårdförlopp (SVF).

Det finns en ökad efterfrågan på utredningar för ärftlig cancer. Efterfrågan har ökat kraftigt både från sjukvården och från allmänheten. Maligna melanom diagnosticeras i allt för sent stadium hos vissa befolkningsgrupper, framför allt äldre män och socioekonomiskt svaga.

➤ **Fortsatt utveckling av standardiserade vårdförlopp (SVF)**

Arbetet med SVF har visat sig vara en bra metod som fortsatt ska utvecklas för en effektiv och jämlik vård.

➤ **Förbättra tillgången till cancerrehabilitering**

Ökad kunskap, bättre behandlingar och ökade möjligheter att upptäcka cancer i ett tidigt skede gör att allt fler som får en cancerdiagnos överlever. Denna utveckling sker i linje med det nationella arbetet med cancervård¹³ och kräver en anpassning av vården för att hantera det ökande behovet av rehabilitering.

God förlossnings-, neonatalvård och kvinnohälsa

Förlossningsvård, neonatalvård och kvinnors hälsa är prioriterade områden i enlighet med nationella överenskommelsen mellan staten och Sveriges kommuner och regioner, samt dess strategiska områden¹⁴.

➤ **Gravida och födande kvinnor ska uppleva tillgänglig, trygg och sammanhållen vård**

En kontinuerlig och sammanhållen vård ska eftersträvas och metoder för att bättre knyta ihop vårdkedjans delar ska utvecklas. Hänvisningar utan medicinsk grund ska minska i förlossningsvården och hög närvaro av barnmorska hos kvinnor i aktiv förlossning ska eftersträvas med målet en barnmorska per födande kvinna. Tillgänglighet till råd och stöd efter förlossning ska förbättras såväl inom sjukhusvård som primärvårdens mödrahälsovård.

➤ **Hälsosamma levnadsvanor under graviditet ska främjas**

Hälsosamma matvanor, rök- och alkoholstopp samt fysisk aktivitet har positiva hälsoeffekter för barnet och för familjen. Skåne ligger över riksgenomsnittet avseende kvinnor som fortsatt röker under graviditeten. Utbildningsinsatser behövs så att vårdgivare kan hänvisa till rätt instans för åtgärd. Övervikt och fetma ökar bland gravida och innebär en ökad risk för allvarliga komplikationer i samband med graviditet och förlossning. Även att vara född utanför Europa samt att inte tala svenska utgör ökade risker för både mödradödlighet och dödföddhet. Metoder för att förbättra vården för dessa grupper behöver utvecklas.

➤ **Andel kvinnor som ammar ska öka**

Andelen barn som ammas minskar. Att skydda, främja och stödja amning är viktigt för att öka hälsan hos barn och kvinnor samt minska ojämlikhet i hälsa. Det finns hälsovinster både på kort och lång sikt för barn som ammas. Genom den nära kroppskontakten får barnet, förutom näring, sina behov av värme, närhet och trygghet tillfredsställda. Lättillgängligt amningsstöd behöver därför erbjudas nära kvinnan så att ingen ska behöva avsluta sin amning på grund av uteblivet stöd.

¹³ Regeringen: Långsiktig inriktning med det nationella arbetet för cancervården

¹⁴ Ökad tillgänglighet och jämlikhet i mödrahälso- och förlossningsvården samt förstärkta insatser för kvinnors hälsa

Hållbar utveckling i hela Skåne

KLINISK FORSKNING

➤ Den kliniska forskningen ska öka

Forskningen ska resultera i såväl förbättrade resultat för patienterna som i kommersiella produkter, tjänster och arbetstillfällen.

Forskningsinfrastrukturen ska utvecklas i nära samverkan med akademien och näringslivet. Genom Region Skånes Life science-strategi, ska klinisk forskning och innovationer stärkas. Arbetet med att etablera och utveckla universitetssjukvårdsenheter med uppdrag att vara motorer för detta fortsätter. Visionen är att Region Skåne ska vara en ledare för regionala innovationsinsatser, med hälso- och sjukvården som hävstång, för snabb tillväxt och innovation inom Life science-området.

Under planperioden finns särskilda forskningsutrymmen inrättade för läkare men framför allt för de med medellånga vårdutbildningar. Detta för att öka möjligheten att kombinera forskning med kliniskt arbete även i dessa grupper.

Tillsammans med akademien ska Region Skåne verka för att den egna forskningen ges tillgång till forskningsanläggningarna Max IV och ESS genom att materialforskning kompletteras med applikationer för medicinsk forskning.

NATIONELL HÖGSPECIALISERAD VÅRD

➤ Region Skåne ska vara ledande i nationell högspecialiserad vård

Ur ett nationellt perspektiv omfattar högspecialiserad vård cirka fem procent av alla vårdtillfällen. Inom rikssjukvård kan upp till fem sjukhus få uppdrag att bedriva nationell högspecialiserad vård.

Region Skånes övergripande mål inom området är att behålla rikssjukvården på befintliga områden samt att få fler nationella uppdrag inom ramen för nivåstrukturering. Vid Skånes universitetssjukhus bedrivs rikssjukvård inom flera områden. Dessa är hjärtkirurgi på barn och ungdomar, hjärtkirurgi på vuxna med medfödda hjärtfel, hjärttransplantation och lungtransplantation, kirurgi vid medfött diafragmabräck, viss kirurgi vid vissa anorektala och vissa urogenitala missbildningar samt vid Hirschsprungs sjukdom.

När det gäller nationell nivåstrukturering av cancer kan det lämnas till max sex enheter i Sverige. Region Skåne har uppdrag kring nedanstående områden, vilka bedrivs av Skånes universitetssjukhus:

- Radiokemoterapi i botande syfte vid analcancer
- CRS/HIPEC vid spridd cancer i bukhålan
- Kirurgi vid matstrupscancer, definierade ovanliga tillstånd
- Kirurgisk och onkologisk behandling i botande syfte vid vulvacancer
- Kirurgi i botande syfte vid analcancer
- Kirurgi i botande syfte vid peniscancer
- Diagnostik och behandling av barn och vuxna med skelett- och mjukdelssarkom i extremiteter och bålvägg samt buksarkom

Profilerings och specialisering av sjukhusens uppdrag är en metod för att på bättre sätt använda befintlig kapacitet samt förbättra kvalitet, tillgänglighet och patientsäkerhet. Inte minst inom kirurgisk behandling finns ett samband mellan goda resultat och antal utförda åtgärder. För att

nå största effekt av denna profilering måste hela vårdkedjan, från diagnostik till behandling efter operation, fungera optimalt. Ett aktivt samarbete i Södra sjukvårdsregionen, som innefattar Skåne, Halland, Kronoberg och Blekinge, är av stor betydelse för att upprätthålla och vidareutveckla den specialiserade sjukvården i södra Sverige och i Skåne. Samarbetet och profileringen mellan olika vårdnivåer inom sjukvårdsregionen ger ökad tillgänglighet, bättre vård och attraktivare arbetsplatser. Detta tar sig uttryck i gemensam planering av vården och gemensamma planer för utbildning, rekrytering och bemanning.

MILJÖ

Arbetet med att stärka och utveckla Region Skånes miljöarbete fortsätter. Huvudsaklig inriktning är klimatförbättringar, hälsosam miljö, hållbar resursanvändning och att stärka Region Skånes miljöprofil. Inom dessa områden ska hälso- och sjukvården fokusera på en verksamhet som minskar utsläppen av koldioxid från förbrukningsmaterial, är klimatanpassad och har medarbetare som i tjänsten reser på ett hållbart sätt. Vidare ska verksamheter arbeta med att minska användningen av hälso- och miljöfarliga ämnen, minska mängderna av matsvinn och brännbart avfall samt minska läkemedelskassationen.

Attraktiv arbetsgivare, professionell verksamhet

➤ Den framtida kompetensförsörjningen ska säkras

Kompetensförsörjningen är en av hälso- och sjukvårdens stora utmaningar. Det råder brist på flertalet specialistkompetenser, exempelvis specialistsjuksköterskor och specialistläkare. Det är viktigt att verksamheter bidrar till goda förutsättningar och arbetar för att långsiktigt lösa bristsituationen. Bara genom att vara en attraktiv arbetsgivare kan Region Skåne locka till sig och behålla den kompetens som är nödvändig för att kunna möta befolkningens behov och erbjuda den bästa vården. De vårdgivare, såväl offentliga som privata, som verkar i det skånska hälso- och sjukvårdssystemet måste arbeta aktivt för att säkra kompetensförsörjningen. En viktig del i detta är att bättre nyttja den potential som finns i utbildningsuppdraget till rekrytering av framtida medarbetare. För att den verksamhetsförlagda utbildningen ska hålla hög kvalitet är det viktigt att handledare finns tillgängliga i verksamheterna.

Att bättre tillvarata kompetensen hos sjukvårdsutbildade som kommer från andra länder är en viktig del i kompetensförsörjningen. Rekrytering av personer med funktionsnedsättning ska fortsatt främjas.

Långsiktigt stark ekonomi

Den offentligt finansierade hälso- och sjukvården finansieras av de skånska skattebetalarna och genom statliga bidrag. En långsiktigt stark ekonomi är en förutsättning för att trygga verksamheterna och därmed ge regioninvånarna en god vård. All offentligt finansierad hälso- och sjukvård ska verka för att skattemedlen används effektivt.

Intäkterna i form av bl.a. skatt och bidrag ska årligen överstiga kostnaderna för skånsk hälso- och sjukvård. Ett överskott är nödvändigt för att kunna göra nödvändiga reinvesteringar i

verksamheten, ha möjlighet att kunna parera för förändringar i sysselsättning, skatteunderlag och utjämningsystem samt att kunna möta oväntade händelser eller sämre tider utan att behöva göra drastiska nedskärningar i verksamheten.

De statliga medlen till landstingen, enligt särskilda överenskommelser mellan SKR¹⁵ och regeringen, ingår i den totala budgeterade finansieringen i skånsk hälso- och sjukvård. Berörda verksamheter ska, inom givna ekonomiska ramar, verka för att inriktningar och krav i överenskommelserna uppnås samt redovisa insatser och effekter.

¹⁵ Sveriges kommuner och regioner